

Pārresoru koordinācijas
centrs

**Starpnozaru darba pilnveide
bērnu ar psihiskiem un uzvedības
traucējumiem atbalstam**

LPS valdes sēde
2018.gada 4.septembris

Pārresoru koordinācijas
centrs

UZDEVUMS

Izstrādāt redzējumu par **starpnozaru sadarbības uzlabošanu**, nodrošinot **savlaicīgāku un labāku palīdzības sniegšanu** bērniem ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem

METODOLOĢIJA

- Intervijas ar 55 izglītības, veselības un sociālās jomas speciālistiem Rīgā un reģionos
- Ārvalstu pieredzes analīze
- Statistikas un sekundāro datu analīze
- Neformāla starpinstitucionāla speciālistu grupa priekšlikumu verifikācijai

Pārresoru koordinācijas
centrs

MĒRĶAUDITORIJA

STATISTIKA

PĒTĪJUMI
LATVIJĀ

EPIDEMIOLO-
ĢISKIE
PĒTĪJUMI
EIROPĀ

- Psihiatra uzskaitē esošie nepilngadīgie – 11 100
- Unikālo nepilngadīgo skaits, kuri apmeklējuši psihiatru pēdējā gada laikā – 9 000
- Bērni, kuri ilgstoši kavē skolu – 1 600
- Reģistrēto pacientu ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem īpatsvars – 5,1%
- Jauniešu īpatsvars ar simptomiem un sūdzībām par depresiju pēdējā mēneša laikā – 5%
- Pusaudži ar datoratkarības veidošanās risku – 30% (Holšteina tests)
- Jauniešu īpatsvars ar iespējamu alkohola atkarību – 6% (CIDI tests)
- **16-18% bērnu līdz 6 g.v. novēroti psihiskās veselības traucējumi**
- **ES vidēji katrs trešais pēdējā gada laikā cietis no kāda psihiskā traucējuma (Wittchen et al, 2011)**

Pārresoru koordinācijas
centrs

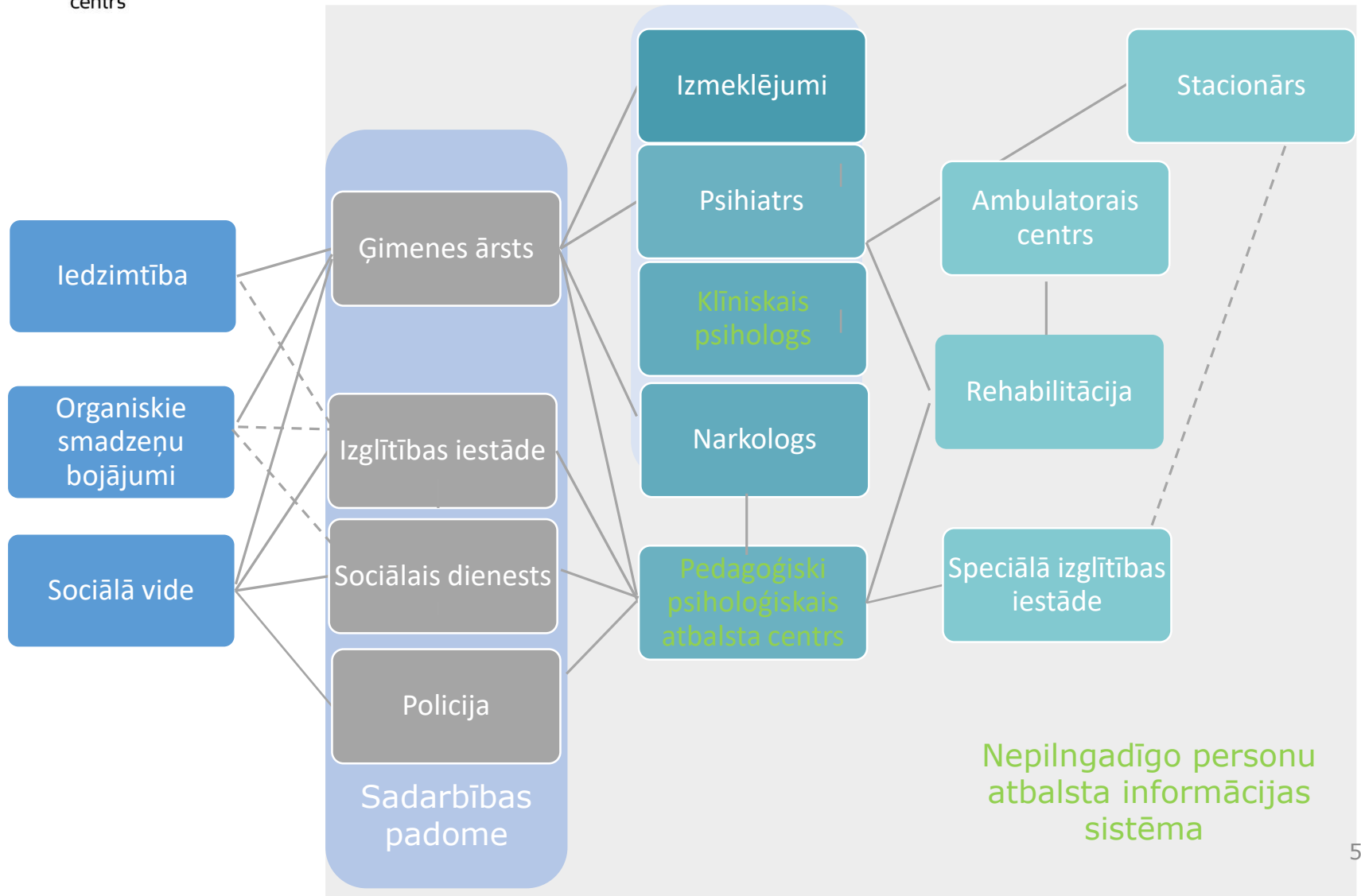
GALVENIE SECINĀJUMI

- Fragmentāra institūciju sadarbība un speciālistu sadrumstalotība pa iestādēm
- Personas datu aizsardzība liedz veidot integrētu atbalsta sistēmu
- Ambulatorajā veselības aprūpē nepieejamas nemedikamentozās terapijas
- Trūkumi iekļaujošas izglītības un speciālās izglītības sistēmā
- Psihiskie un uzvedības traucējumi, kam par pamatu ir sociālās vides faktori, tiek risināti veselības aprūpes sistēmā

Pārresoru koordinācijas centrs

Psihisko un uzvedības traucējumu veidošanos ietekmējošie faktori un piedāvātie risinājumu ceļi

Pārresoru koordinācijas
centrs

GALVENIE RĪCĪBAS VIRZIENI

- Speciālās izglītības iestādes

IZGLĪTĪBA

SADARBĪBA

- Pedagoģiski psiholoģiskais atbalsta dienests
- NPAIS

VESELĪBA

- Uzlabojumi ĢĀ praksēs
- Ambulatorā psihiatra komanda

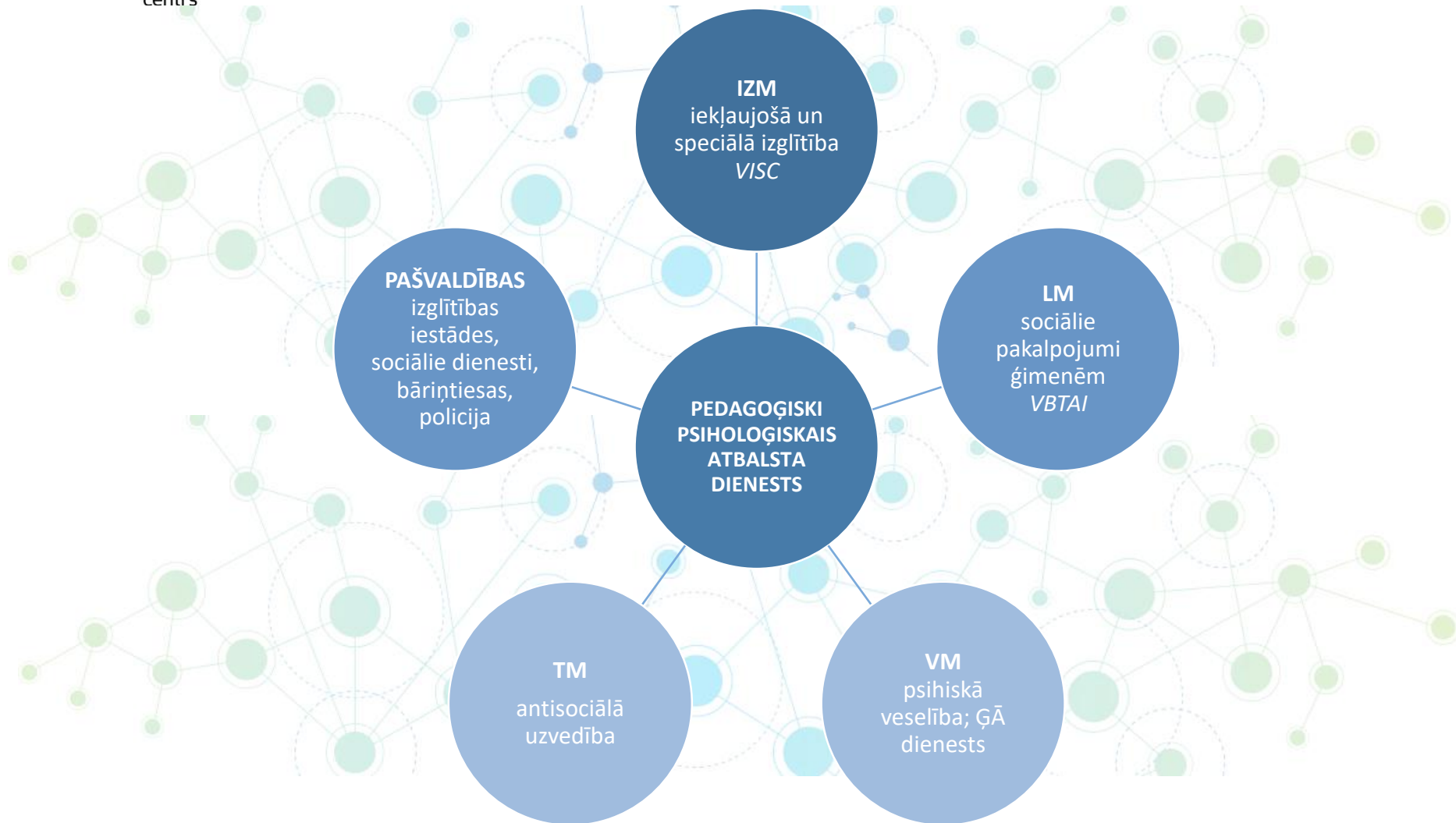
LABKLĀJĪBA

- Ilgstošā sociālā rehabilitācija

Pārresoru koordinācijas
centrs

PEDAGOĢISKI PSIHOĢISKAIS ATBALSTA DIENESTS

Pārresoru koordinācijas
centrs

PEDAGOĢISKI PSIHOLOĢISKAIS ATBALSTA DIENESTS

Pedagoģiski medicīnisko komisiju tīkla reforma, likvidējot komisijas pašvaldībās

Vienota valsts pārvaldes iestāde izglītības un sociālās politikas jomās

- **10 centri** visā Latvijā – divi Rīgā un pa vienam valsts nozīmes pilsētās
- Katrā centrā **8-10 speciālisti**
  - **izglītības** jomas uzdevumiem: divi-trīs izglītības psihologi, speciālais pedagogs, logopēds
  - **sociālās** jomas uzdevumiem: klīniskais psihologs, speciālais pedagogs, atkarību speciālists, mākslas terapeits
  - **administratīvā** vadība: vadītājs un sekretārs
- Nodrošināta speciālistu komandu **mobilitāte**

Uzdevumi izglītības jomā:

- pedagoģiski medicīnisko **komisiju** darba nodrošināšana
- izglītības **asistentu** un izglītības **psihologu** darba koordinēšana
- bērnu ar īpašām vajadzībās izglītības ieguves procesa **uzraudzība**
- **konsultatīvais atbalsts izglītības iestādēm** darbā ar bērniem ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem (praktiskas apmācības, supervīzijas)
- **intervences bērniem** ar uzvedības traucējumiem PII
- **konsultatīvais atbalsts vecākiem**

Pārresoru koordinācijas
centrs

PEDAGOĢISKI PSIHOLOĢISKAIS ATBALSTA DIENESTS

Uzdevumi sociālā jomā:

- **agrīnas intervences** bērniem 1,5 g.v. ar psihomotoriem vai psihosociāliem traucējumiem
- **atbalsta grupas** ģimenēm, kurās aug bērni ar uzvedības vai psihiskās veselības traucējumiem
- individuāla **psihosociāla konsultēšana**
- **vecāku prasmju pilnveide** ģimenēm, kurās aug bērni ar uzvedības vai psihiskās veselības traucējumiem
- **intervences jauniešiem** ar atkarību veidošanās risku

Sociālie pakalpojumi, ņemot vērā VBTAI aprobēto pieredzi ESF projektā bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē

Pārresoru koordinācijas
centrs

PEDAGOGISKI PSIHOLOĢISKAIS ATBALSTA DIENESTS

Jaunie pakalpojumi bērniem un jauniešiem:

- Agrīnas intervences bērniem ar psihomotoriem vai psihosociāliem traucējumiem 1,5g.v. un 3g.v.
- Izglītības asistents bērniem no 3 g.v. līdz max 10g.v. bez sasaistes ar invaliditātes statusu. Uzdevums: bērna uzvedības korekcija
- Izglītības psihologs PII
- Intervences bērniem ar uzvedības traucējumiem (STOP 4-7)
- Intervences jauniešiem ar atkarību veidošanās risku

Jaunie pakalpojumi skolām:

- Supervīzijas pedagogiem, atbalsta grupas pedagogiem
- Praktiski treniņi pedagogiem

Jaunie pakalpojumi vecākiem:

- Atbalsta grupas vecākiem
- Vecāku prasmju pilnveide

Pārresoru koordinācijas
centrs

SPECIĀLĀ IZGLĪTĪBA

Speciālo izglītības iestāžu nodošana valsts īpašumā

Virsmērķis

Labāka vide bērniem kvalitatīvas izglītības iegūšanai un veselības stāvoklim atbilstošas intervences vienuviet

Uzdevumi:

- Pārskatīt un uzlabot **atbalsta aktivitāšu** klāstu un saturu;
- Uzlabot **uzraudzību** pār speciālo izglītības iestāžu izglītības procesu un atbalsta aktivitāšu nodrošinājumu;
- Uzlabot **finanšu ieguldījumu** uzraudzību;
- Sakārtot speciālo izglītības **iestāžu tīklu**.

Pārresoru koordinācijas
centrs

SOCIĀLĀ REHABILITĀCIJA

ILGSTOŠA SOCIĀLĀ REHABILITĀCIJA JAUNIEŠIEM AR ATKARĪBU VEIDOŠANĀS RISKU

Mērķis: uzvedības korekcija t.s. ielu bērniem

Pakalpojumu **nodrošina** vai nu NVO,
vai ārstniecības iestāde (Ģintermuiža)

Pārresoru koordinācijas
centrs

VESELĪBAS PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA UN KVALITĀTE

Attīstības novērtēšana ĢĀ praksēs visiem bērniem 1,5 g.v. un atkārtoti 2,5-3 g.v.

- **Klīnisko vadlīniju** bērnu agrīnai funkcionēšanas novērtēšanai aktualizēšana un papildināšana

Patronāža visiem bērniem, vienlaikus veicot vecāku psiholoģiskā stāvokļa un vides apstākļu novērtējumu

- **Vadlīniju izstrāde**, kā un kādos gadījumos ĢĀ sniedz informāciju sociālam dienestam
- Māsu pakāpeniska iesaiste darbā ar jaunajiem vecākiem un vecāku prasmju uzlabošanā

Profesionālā pilnveide ĢĀ un māsām psihiskās veselības jautājumos

Pārresoru koordinācijas
centrs

VESELĪBAS PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA UN KVALITĀTE

- **Ambulatoro nemedikamentozo terapiju pieejamība** pacientiem ar psihiskās veselības traucējumiem un atkarību veidošanās risku, psihiatra komandā piesaistot klīnisko psihologu un psihiatrijas māsas
- Klīniskais psihologs piecos **perinatālās aprūpes** centros
- Ambulatoro **psihiskās veselības centru** attīstība valsts nozīmes pilsētās
- Informatīvi izglītojošas **sabiedrības kampaņas** mazinot psihiskās veselības stigmatu un skaidrojot procesu atkarības veidošanos un ietekmi
- **Studiju ilguma** bērnu psihiatra specialitātes iegūšanai pārskatīšana
- Psihiatra sniegto **pakalpojumu tarifu** un ambulatoro apmeklējumu **ilguma** pārskatīšana, ieviešot arī piemaksu par darbu reģionos

Pārresoru koordinācijas
centrs

INFORMĀCIJAS APMAIŅA UN SADARBĪBA

Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma

Platforma informācijas apmaiņai starp speciālistiem

- Atbalsta personāls izglītības iestādē
- Pedagoģiski psiholoģiskā atbalsta dienesta speciālisti
- Sociālais dienests
- VBTAI
- Ģimenes ārsts
- Psihiatrs/klīniskais psihologs
- Bāriņtiesa
- Policija

Informācijas apjoms – fiksēts **fakts** par veiktajām psihologa izpētēm, sniegtām speciālistu konsultācijām, intervencēm, **aprakstoša informācija**, kas var noderēt citiem speciālistiem turpmākam darbam ar nepilngadīgo

Diagnozes netiek norādītas!

Pārresoru koordinācijas
centrs

JAUNIE PAKALPOJUMI

PIRMSDZEMDĪBU PERIODS

- **Psiholoģiskās palīdzības** nodrošināšana pirmsdzemdību periodā grūtniecēm ar depresijas risku

BĒRNA ATTĪSTĪBA LĪDZ 1,5 GADIEM

- **Vecāku prasmju pilnveide** sociālā riska ģimenēm
- **Intervences mātēm** ar pēcdzemdību depresiju
- Agrīnas **intervences 1,5 g.v. bērniem** ar psihomotoriem un psihosociāliem traucējumiem

Pārresoru koordinācijas
centrs

JAUNIE PAKALPOJUMI

BĒRNA ATTĪSTĪBA NO 1,5 LĪDZ 6 GADIEM

- **Pakalpojumi ģimenēm**, kurās ir bērni ar smagiem uzvedības, attīstības vai psihiskiem traucējumiem
- **Individuālais asistents** bērniem ar smagiem attīstības traucējumiem
- **Atbalsta grupas** ģimenēm sociālo prasmju pilnveidei nolūkā mazināt bērnu attīstības un psihisko traucējumu veidošanās risku
- **Agrinās intervences** (psihologa, speciālā pedagoga konsultācijas grupās un individuāli) pirmsskolas vecuma bērniem ar attīstības, uzvedības, psihiskiem traucējumiem
- **Izglītības psihologs** PII

Pārresoru koordinācijas
centrs

JAUNIE PAKALPOJUMI

BĒRNU ATTĪSTĪBA NO 6 GADIEM

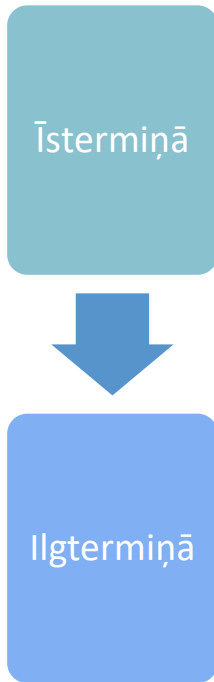
- **Intervences un nemedikamentozās terapijas** pusaudžiem, t.sk. ar vielu un procesu atkarības veidošanās risku
- **Asistenta pakalpojumi** bērniem ar uzvedības vai attīstības traucējumiem

Pārresoru koordinācijas
centrs

SAGAI DĀMĀ IETEKME

- Mazinās nepilngadīgo skaits, kuriem nepieciešama psihiatra palīdzība
- Uzlabojas nepilngadīgo veselība un dzīves kvalitāte
- Mazinās jauniešu skaits ar antisociālu uzvedību
- Mazinās iedzīvotāju skaits ar psihiskām saslimšanām
- Mazinās slogs un izdevumi veselības aprūpes sektorā
- Mazinās priekšlaicīgas invaliditātes un darbspēju zaudējuma riski
- Mazinās slogs un izdevumi sociālā jomā
- Stiprinās cilvēka drošumspēja un individuālie resursi

Uzlabojas priekšnoteikumi
ekonomikas attīstībai un konkurētspējai

Pārresoru koordinācijas
centrs

IETEKME UZ PAŠVALDĪBĀM

- ✓ **Atbrīvojas resursi** saistībā ar pedagoģiski medicīnisko komisiju darbu (apm. 7 000 atzinumi gadā)
- ✓ **Atbrīvojas resursi** speciālā izglītībā
- ✓ Atbalsts ģimenes asistenta **pakalpojuma attīstībai** sociālos dienestos (apmācības un kompensācija pašvaldībām ģimenes asistenta pakalpojuma īstenošanai)
- ✓ **Jauni pakalpojumi** izglītības, sociālā un veselības jomā
- ✓ **Metodiskais atbalsts** sociālo dienestu darbiniekiem un pedagogiem

Pārresoru koordinācijas
centrs

TURPMĀKIE SOĻI

- Papildus nepieciešamā valsts budžeta **finansējuma aprēķini**
- Darbības **rezultatīvo rādītāju** definēšana

Termiņš – 20.septembris

- Ziņojuma un priekšlikumu skatīšana Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā un Demogrāfisko lietu apakškomisijā

Termiņš – oktobra otrā puse

Pārresoru koordinācijas
centrs

Ar atbildību par Latvijas nākotni!

www.pkc.gov.lv

@NAP2020